

СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 389-1 КК УКРАЇНИ

SUBJECT OF CRIME PRESCRIBED
IN ARTICLE 389-1 OF CRIMINAL CODE OF UKRAINE

Ященко С.О.,

*здобувач кафедри кримінально-правових дисциплін
факультету права та масових комунікацій**Харківського національного університету внутрішніх справ*

Стаття присвячена аналізу окремих положень КК та КПК України, практики застосування ст. 389-1 КК України, а також деяких точок зору, що стосуються визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, на підставі чого формулюються власні узагальнюючі висновки, спрямовані як на однакове розуміння ознак суб'єкта цього злочину, так і на можливе удосконалення законодавчої конструкції ст. 389-1 КК України.

Ключові слова: спеціальний суб'єкт злочину, засуджений, угода про примирення або про визнання винуватості, рецидив злочину.

Статья посвящена анализу отдельных предписаний УК и УПК Украины, практики применения ст. 389-1 УК Украины, а также некоторых точек зрения, касающихся определения субъекта преступления, предусмотренного ст. 389-1 УК Украины, на основании чего формулируются собственные обобщающие выводы, направленные как на единообразное понимание признаков субъекта этого преступления, так и на возможное усовершенствование законодательной конструкции ст. 389-1 УК Украины.

Ключевые слова: специальный субъект преступления, осужденный, сделка о примирении или о признании вины, рецидив преступления.

The Article is devoted to analysis of certain provisions of Criminal Code, Criminal and Procedural Code of Ukraine, using of article 389-1 of Criminal Code of Ukraine and some points of view concerning definition of a perpetrator under Art. 389-1 of Criminal Code of Ukraine, whereby general conclusions are formulated. They are aimed both at understanding subject's characteristics of crime and possible improving legislative structures of Art. 389-1 of Criminal Code of Ukraine.

Key words: special subject of crime, convicted person, reconciliation or recognition of guilt, recidivism.

Актуальність теми. Кримінальна відповідальність за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості встановлена ст. 389-1. Регламентація у КК України цієї кримінально-правової норми забезпечує гарантований захист приватних або державних інтересів у ситуаціях, коли особа, яка вчинила злочин, після вирішення обвинувачення щодо неї по суті намагається ухилитися від виконання взятих на себе раніше обов'язків, що впливають із укладеної угоди про примирення або про визнання винуватості. На перший погляд здається, що встановлення ознак такої особи у процесі кримінально-правової кваліфікації особливих труднощів не викликає. Разом із тим аналіз практики застосування ст. 389-1 КК України засвідчує, що при встановленні ознак суб'єкта цього злочинного посягання уповноважені на це органи припускаються певних помилок. Зокрема виникають труднощі при тлумаченні терміну «засуджений», який лежить в основі поняття суб'єкта злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України. У своїй сукупності зазначені обставини й визначили необхідність проведення наукових розробок окресленої проблематики.

Зазначимо, що в Україні дослідженню проблем суб'єкта умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості уваги майже не приділялося. Окремі складові цього питання знайшли своє висвітлення лише у науково-практичних коментарях КК України, а також у деяких працях

М.І. Витязя, які, безспірно, значно збагачують стан наукових розробок цієї проблематики. Віддаючи належне зусиллям дослідників, які у своїх наукових доробках торкалися проблем суб'єкта злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, зазначимо, що зупинятися у дослідженні питання, пов'язаного зі встановленням ознак суб'єкта цього злочину, не слід, оскільки це питання знаходиться в початковій стадії наукової розробки. У зв'язку з цим необхідність проведення подальших наукових розвідок теоретичних аспектів суб'єкта умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості цілком очевидна.

Мета цієї статті полягає в аналізі окремих положень КК та КПК України, практики застосування ст. 389-1 КК України, а також деяких точок зору, що стосуються визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, та формулюванні на підставі цього власних узагальнюючих висновків, спрямованих як на однакове розуміння ознак суб'єкта цього злочину, так і на можливе удосконалення законодавчої конструкції ст. 389-1 КК України.

Виклад основного матеріалу. Конституція України у ч. 2 ст. 61 закріплює положення, згідно з яким юридична відповідальність особи має індивідуальний характер. Реалізація цього конституційного припису забезпечується низкою встановлених у КК України ознак, які притаманні особі, як суб'єкту злочину. Зокрема ч. 1 ст. 18 КК України декларовано,

що суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до чинного КК України може наставати кримінальна відповідальність [9, с. 320]. Із змісту цієї статті вбачається, що обов'язковими ознаками так званого загального суб'єкта злочину є фізичність, осудність та вік кримінальної відповідальності.

Фізичність особи, як відомо, означає, що суб'єктом злочину може бути лише людина (громадянин України, особа без громадянства або іноземець, не наділений правом дипломатичного імунітету). Ані тварини, ані речі суб'єктом злочину бути не можуть [17, с. 118]. Разом із тим поряд із фізичною особою в передбачених законом України про кримінальну відповідальність випадках суб'єктом заходів кримінально-правового характеру також може бути й юридична особа. Звернемо увагу на те, що юридична особа не є суб'єктом кримінальної відповідальності, як одного з видів таких заходів, адже останнім, як і раніше, закон (наведена ч. 2 ст. 61 Конституції України та ст. 18 КК України) визнає тільки фізичну особу [8, с. 154]. Юридична особа є суб'єктом інших заходів кримінально-правового характеру, відмінних за своєю суттю від кримінальної відповідальності, а саме тих заходів, які можуть бути застосовані лише до юридичної особи. Саме до такого висновку приходять і Н.А. Орловська, аналізуючи передбачену чинним кримінальним законодавством модель кримінально-правового реагування на юридичних осіб [16, с. 128]. С.М. Гусаров зазначає, що сьогодні велика частка юридичних осіб на території України потенційно опиняється у сфері кримінально-правового примусу. При цьому юридичні особи є учасниками нових кримінально-правових відносин, які мають низку своїх особливостей та не співпадають із жодними іншими правовідносинами, які дотепер регулювалися вітчизняним кримінальним правом (охоронних, регулятивних тощо) [6, с. 12]. У системі Загальної частини КК України ці заходи знайшли своє закріплення у розділі XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб». На нашу думку, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб становлять передбачені КК України засоби впливу на юридичну особу в разі вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах цієї юридичної особи чітко встановлених кримінальним законом злочинів. Згідно зі ст. 96-3 КК України такими злочинами є: 1) ст. ст. 209 і 306, ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч. 1 і 2 ст. 368-4, ст. ст. 369 і 369-2 – у разі їх вчинення уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи (п. 1 ч. 1 ст. 96-3 КК України); 2) ст. ст. 209 і 306, 369 і 369-2 – у разі незабезпечення виконання покладених на уповноважену особу юридичної особи законом або установчими документами такої юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції (п. 2 ч. 1 ст. 96-3 КК України); 3) ст. ст. 258–258-5 – у разі їх вчинення уповноваженою особою юридичної особи від імені такої юридичної особи (п. 3 ч. 1 ст. 96-3 КК України); 3) ст. ст. 109, 110, 113, 146, 147, 160, 260, 262, 436, 437, 438, 442, 444, 447 – у разі їх вчи-

нення уповноваженою особою юридичної особи від імені та в інтересах такої юридичної особи (п. 4 ч. 1 ст. 96-3 КК України). При цьому законом встановлений вичерпний перелік тих злочинів, які можуть бути вчинені уповноваженою особою юридичної особи виключно в інтересах такої юридичної особи. Це злочини, передбачені ст. ст. 109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 260, 262, 306, ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч. 1 і 2 ст. 368-4, ст. 369, 369-2, 436, 437, 438, 442, 444, 447 (ч. 2 ст. 96-3 КК України).

У разі вчинення будь-якого злочину із вищенаведеного переліку до юридичної особи можуть бути застосовані такі заходи кримінально-правового характеру як штраф, конфіскація майна та ліквідація (ст. 96-6 КК України). Ці заходи кримінально-правового характеру можуть бути застосовані судом лише до певних видів юридичних осіб, виходячи з того, які конкретно злочини були вчинені уповноваженою особою юридичної особи від імені або в інтересах такої юридичної особи чи у разі незабезпечення виконання покладених на уповноважену особу юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції. Так, наведені заходи кримінально-правового характеру, у випадках, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 96-3 КК України, можуть бути застосовані судом до підприємства, установи чи організації, крім державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, організацій, створених ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також міжнародних організацій (ч. 1 ст. 96-4 КК України). Заходи кримінально-правового характеру у випадках, передбачених пунктами 3 і 4 частини першої статті 96-3 КК України, можуть бути застосовані судом до суб'єктів приватного та публічного права резидентів та нерезидентів України, включаючи підприємства, установи чи організації, державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, організації, створені ними у встановленому порядку, фонди, а також міжнародні організації, інші юридичні особи, що створені у відповідності до вимог національного чи міжнародного права (ч. 2 ст. 96-4 КК України). Якщо ж держава або суб'єкт державної власності володіє часткою більше 25 відсотків в юридичній особі або юридична особа знаходиться під ефективним контролем держави чи суб'єкта державної власності, то дана юридична особа несе цивільну відповідальність у повному обсязі за неправомірно отриману вигоду та шкоду, заподіяну злочинном, що вчинений державою, суб'єктами державної власності або державного управління (ч. 3 ст. 96-4 КК України).

Наступною обов'язковою ознакою загального суб'єкта злочину є осудність. Згідно з чинним кримінальним законодавством осудність поділяється на два види: повна осудність та обмежена осудність, хоча й виділення останньої на думку окремих на-

уковців є зайвим [17, с. 127–128]. Під повною осудністю слід розуміти здатність особи під час вчинення злочину усвідомлювати свої дії чи бездіяльність і керувати ними. Кримінальний закон виходить з того, що тільки осудна особа може вчинити злочин і тому може нести кримінальну відповідальність [8, с. 154]. Обмежена осудність – це здатність особи під час вчинення злочину через наявний у неї психічний розлад не повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними (ч. 1 ст. 20 КК України). Обмежена осудність, таким чином, пов'язана з наявністю у суб'єкта певного психічного розладу, психічної аномалії, внаслідок чого така особа не повною мірою здатна усвідомлювати фактичні ознаки і суспільну небезпечність вчиненого нею діяння. Однак на відміну від неосудної особи (ч. 2 ст. 19 КК України) в обмежено осудної особи здатність усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними повністю не виключається [8, с. 161].

Нарешті останньою ознакою загального суб'єкта злочину є вік, з якого настає кримінальна відповідальність. Частиною 1 ст. 22 КК України встановлено, що кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося шістнадцять років. У ч. 2 цієї статті зазначено, що особи, які вчинили злочини у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності лише за прямо передбачені у цій частині статті злочини. Таким чином, вік настання кримінальної відповідальності – це кримінально-правова категорія, яка характеризує визначену кримінальним законом кількість прожитих особою років, і має достатню якісну наповненість, що свідчить про здатність особи усвідомлювати суспільну небезпечність своїх дій і керувати ними [1, с. 18–19].

Окрім загального суб'єкта у ст. 18 КК України закріплені ознаки спеціального суб'єкта. Спеціальним суб'єктом злочину, згідно з ч. 2 ст. 18 КК України, є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, злочин, суб'єктом якого може бути лише певна особа. Частина 3 ст. 18 КК України декларує загальне поняття службової особи, як різновиду спеціального суб'єкта, а частина 4 цієї статті – поняття іноземної службової особи. Таким чином, згідно з чинним кримінальним законодавством спеціальний суб'єкт – це особа, яка крім обов'язкових загальних ознак (фізична осудна особа, яка досягла певного віку), має додаткові спеціальні (особливі) ознаки, передбачені в статті Особливої частини для суб'єкта конкретного складу злочину. Ознаки спеціального суб'єкта доповнюють загальне поняття суб'єкта злочину, виступаючи, як додаткові. Ці спеціальні ознаки можуть бути різними, наприклад, службове становище, професія (лікар), певна діяльність (підприємець), родинні відносини (мати новонародженої дитини) та інші [8, с. 162]. У цьому контексті В.М. Куц зазначає, що поділ суб'єктів злочину на загальний та спеціальний у теорії кримінального права проводиться за власне формальною ознакою, а саме – за наявності чи відсутності бодай однієї об-

ставини, котра б доповнювала обов'язковий перелік основних ознак суб'єкта злочину. Такий підхід до вирішення питання є спрощеним, механічним і не відповідає суті справи, адже наявність будь-якої додаткової обставини в характеристиці суб'єкта не завжди автоматично перетворює його із загального в спеціальний. Справа в тому, що і за наявності додаткових ознак, причому прямо передбачених у законі, суб'єкт може залишатися загальним. Так, на думку дослідника, загальний суб'єкт – це та особа, котра вчиняє діяння, заборонене кримінальним законом взагалі, в принципі. Спеціальний же суб'єкт – це той, хто скоює діяння, котре заборонене не для всіх без винятку осіб, а лише для певної їх категорії, до котрої ця особа належить. Отже, розподіл суб'єктів злочину на види повинен проводитися не формально-механічно, а за характером кримінально-правової заборони діяння, яке скоює суб'єкт, або, іншими словами, за характером кримінальної протиправності діяння [15, с. 22–23]. На нашу думку, такий підхід заслуговує уваги і цілком може стати підґрунтям у визначенні суб'єкта злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, адже очевидно, що при вчиненні цього кримінального правопорушення порушується не загальна, а спеціальна, «вузька» кримінально-правова заборона. Такий підхід, до речі, знаходить підтримку і серед інших науковців, які займалися проблематикою суб'єкта умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості [4, с. 40]. Зазначене, таким чином, дає можливість стверджувати, що суб'єкт умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості – спеціальний. Однак, таким суб'єктом, як зазначається в одному з науково-практичних коментарів КК України, є не лише особа, яка в особливому порядку кримінального провадження засуджена вироком суду на підставі відповідної укладеної угоди [10, с. 894], але й особа, яка вчинила лише той злочин, який заборонений щодо засудженої саме вироком суду на підставі угоди про примирення чи про визнання винуватості. М.І. Витязь зазначає, що невиконання засудженим у порядку, встановленому КПК України, будь-яких інших угод поза межами кримінально-правових відносин не розцінюється як злочин. У свою чергу, невиконання угоди про визнання винуватості особами, які не наділені статусом такого засудженого, також не визнається злочинним [4, с. 40].

Аналіз приписів ч. 2 ст. 43 КПК України дає підстави стверджувати, що засудженим у вітчизняному кримінальному провадженні є обвинувачений, обвинувальний вирок суду щодо якого набрав законної сили. У науково-практичних коментарях КПК України підкреслюється, що процесуального становища засудженого обвинувачений набуває не з моменту проголошення ухваленого щодо нього обвинувального вироку, а з моменту набрання цим вироком законної сили. За загальним правилом вирок суду першої інстанції набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги вирок, якщо його не скасовано, набирає законної

сили після ухвалення рішення судом апеляційної інстанції. Якщо строк апеляційного оскарження було поновлено, вважається, що вирок не набрав законної сили, а, отже, особа продовжує залишатися обвинуваченим [14, с. 154; 13, с. 152–153]. У зв'язку з цим зазначимо, що положення ч. 2 ст. 43 КПК України, а також, до речі, і ст. 4 КВК України входять у протиріччя з низкою приписів матеріального права, а саме: ч. 1 ст. 71, ч. 1 ст. 75 КК України тощо, адже з їх змісту вбачається, що засудженою є, зокрема, й особа, у відношенні якої лише проголошений обвинувальний вирок. Зазначимо, що у юридичній літературі на цей аспект вже зверталася увага. Так, провівши детальний аналіз поняття «засуджений», В.В. Городовенко та В.М. Білоконев зазначають, що, зокрема, за сукупністю вироків покарання має призначатися у випадках, коли засуджена особа вчинила новий злочин після набрання законної сили попереднім вирокком, але до повного відбуття основного чи додаткового покарання. Саме в такій редакції, на їх думку, мають бути викладені відповідні положення чинного КК України (ч. 1 ст. 71) та абз. 1 п. 25 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання» [5, с. 75–86]. В.І. Тютюгін при цьому підкреслює, що засудження особи завжди повинне пов'язуватися тільки з наявністю у неї судимості, яка виникає лише з моменту набрання вирокком суду законної сили, бо не може вважатися засудженою особа, яка ще (або вже) не має судимості [7, с. 251]. У цілому поділяючи такий підхід науковця, зазначимо, що засудження особи на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості дійсно завжди пов'язане з наявністю у неї судимості, яка виникає лише з моменту набрання вирокком суду законної сили. Такий висновок випливає з аналізу законодавчих приписів ст. 471, 472 КПК України, адже юридичним наслідком затвердженої відповідної угоди може бути призначення узгодженого покарання або звільнення від відбування покарання з випробуванням, яке також узгоджується сторонами угоди. Ці правові наслідки не можливі без стану судимості. Однак у теоретичному аспекті засудження особи не завжди пов'язане з наявністю у неї судимості, адже особи, засуджені за вирокком суду без призначення покарання, який набрав чинності, визнаються такими, що не мають судимості (ч. 3 ст. 88 КК України). Отже, засудження особи у кримінальному провадженні пов'язане з фактом набрання обвинувальним вирокком суду законної сили, що у більшості випадків зумовлює появу стану судимості. У той же час засудження може бути наявним і за відсутності судимості.

Оскільки ж засудження особи на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості завжди зумовлює появу судимості, це одночасно може свідчити про те, що засуджена особа на підставі таких угод у разі вчинення нового злочину, що передбачений ст. 389-1 КК України, вчиняє його за наявності ознак рецидиву злочину. Рецидив злочинів, як відомо, є обставиною, яка обтяжує покарання. Однак останній може бути врахований судом

за п. 1 ч. 1 ст. 67 КК України лише за умови, якщо: а) як попередній, так і знову вчинений злочин були умисними; б) на час вчинення нового злочину судимість за попередній ще не була погашена або знята; в) рецидив не є ознакою, яка в диспозиції відповідної статті Особливої частини КК зазначена як така, що впливає на кваліфікацію вчиненого [11, с. 261]. Отже, рецидив злочину наявний у разі, якщо засуджена за вчинення умисного злочину на підставі угод особа вчиняє новий умисний злочин (ст. 389-1 КК України). Якщо ж особа вчиняє новий злочин (ст. 389-1 КК України), будучи засудженою на підставі відповідної угоди за вчинення необережного злочину, ознаки рецидиву відсутні. У такому разі вчинене може бути враховано судом лише як обставина, що негативно характеризує особу винного (п. 3 ч. 1 ст. 65 КК України) [11, с. 261]. Більше того, у разі, якщо засуджена особа за вчинення умисного злочину на підставі угод вчиняє злочин, передбачений ст. 389-1 КК України, це свідчить ще і про те, що цей рецидив злочину є ознакою, яка в диспозиції ст. 389-1 КК України зазначена як така, що впливає на кваліфікацію вчиненого. Аналіз практики застосування ст. 389-1 КК України засвідчує, що ця вимога закону (ч. 4 ст. 67 КК України) не завжди виконується. Так, Хорольським районним судом Полтавської області при призначенні покарання за вчинення злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, засудження особи К. за ч. 1 ст. 185 КК України на підставі угоди про примирення враховано судом у обвинувальному вирокку як обставина, що обтяжує покарання [3]. Натомість, Світловодський міськрайонний суд Кіровоградської області попереднє засудження О. вирокком суду на підставі угоди про примирення врахував як ознаку злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, що впливає на його кваліфікацію, а тому не відніс її у мотивувальній частині обвинувального вирокку до обставин, що обтяжують покарання [2]. У зв'язку з цим із метою однакового розуміння у диспозиції ст. 389-1 КК України терміну «засуджений», як ознаки спеціального суб'єкта цього злочину, пропонуємо у процесі кримінально-правової кваліфікації враховувати таке. По-перше, засудженим, у контексті ст. 389-1 КК України, є не будь-який обвинувачений, обвинувальний вирок суду щодо якого набрав законної сили, а лише той обвинувачений, обвинувальний вирок щодо якого набрав законної сили та був ухвалений саме в особливому порядку кримінального провадження на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості. По-друге, засудження особи на підставі відповідної укладеної угоди за вчинення умисного злочину свідчить про те, що така засуджена особа у разі вчинення злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, вчиняє його за наявності ознак рецидиву злочину. Цей рецидив є новим, раніше не відомим видом рецидиву злочину серед тих його видів, поділ яких здійснюється залежно від характеру вчиненого злочинного діяння. Його можна іменувати як рецидив особливого порядку кримінального провадження на підставі угод. Він має місце там, де засуджений за вчинення умисного злочину на під-

ставі угоди про примирення або про визнання винуватості вчиняє новий умисний злочин, передбачений ст. 389-1 КК України.

Аналіз практики застосування ст. 389-1 КК також дає підстави стверджувати, що суб'єктом умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості є не лише особа, яка засуджена вироком суду на підставі відповідної укладеної угоди, який набрав законної сили, але одночасно ще й особа, яка була засуджена вироком суду, що набрав чинності, за умисні злочини, передбачені Особливою частиною КК України, у загальному порядку. Вказане свідчить про те, що засуджена особа на підставі таких угод у разі вчинення нового злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, вчиняє його за наявності ознак ще додатково й загального рецидиву злочину, який обумовлений засудженням не в особливому порядку кримінального провадження (розділ VI глава 35 КПК України), а у порядку загального судового провадження. Оскільки такий додатковий загальний рецидив злочину не є ознакою, яка в диспозиції ст. 389-1 КК України зазначена як така, що впливає на кваліфікацію вчиненого, він має бути обов'язково врахований судом при призначенні покарання за вчинення цього злочину як обставина, що його обтяжує. Однак аналіз практики застосування ст. 389-1 КК України саме в цьому аспекті засвідчує, що ця вимога не виконується. Так, вироком Світловодського міськрайонного суду Кіровоградської області, на який ми вже звертали увагу, попереднє засудження О. у загальному порядку за ч. 2 ст. 121 КК України до семи років позбавлення волі, не врахована судом у мотивувальній частині вироку при призначенні покарання за вчинення злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, як обставина, що обтяжує покарання [2]. Між тим у п. 7 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24.10.2003 р. № 7 вищою судовою інстанцією звертається увага на те, що ознаки рецидиву у кожній справі мають бути обов'язково з'ясовані [18]. На нашу думку, вчинення злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, за наявності одночасно ознак загального рецидиву злочину та рецидиву особливого порядку кримінального провадження на підставі угод підвищує суспільну небезпечність суб'єкта цього злочину. Тому одночасне поєднання цих двох видів рецидиву злочину доцільно передбачити у ст. 389-1 КК України, як кваліфікуючу ознаку цього злочину. У зв'язку з цим пропонуємо законодавчі приписи ст. 389-1 КК України з позиції *de lege ferenda* доповнити частиною другою такого змісту: «2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, засудженою вироком суду за вчинення умисного злочину на підста-

ві угод та раніше судимою за умисний злочин, передбачений Особливою частиною цього Кодексу ...».

Висновки. Вищевикладене дозволяє зробити такі висновки: 1) суб'єктом будь-якого злочину може бути тільки фізична особа; юридична особа є суб'єктом інших заходів кримінально-правового характеру, відмінних від кримінальної відповідальності; 2) суб'єктом злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, є особа, яка засуджена вироком суду на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості, що набрав чинності, за вчинення злочину, забороненого виключно щодо такої засудженої особи; 3) засудження особи у кримінальному провадженні пов'язане з фактом набрання обвинувальним вироком суду законної сили, що у більшості випадків зумовлює появу стану судимості; у той же час, засудження може бути наявним і за відсутності судимості; 4) засудженням за ст. 389-1 КК України є не будь-який обвинувачений, обвинувальний вирок суду щодо якого набрав законної сили, а лише той обвинувачений, обвинувальний вирок щодо якого набрав законної сили та був ухвалений саме в особливому порядку кримінального провадження на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості; 5) засудження особи на підставі відповідної укладеної угоди за вчинення умисного злочину свідчить про те, що така засуджена особа у разі вчинення злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, вчиняє його за наявності ознак рецидиву особливого порядку кримінального провадження на підставі угод; цей рецидив є новим, раніше не відомим видом рецидиву злочину серед тих його видів, поділ яких здійснюється залежно від характеру вчиненого злочинного діяння; 6) якщо особа вчиняє новий злочин (ст. 389-1 КК України), будучи засудженою на підставі відповідної угоди за вчинення необережного злочину, ознаки рецидиву відсутні; у такому разі вчинене може бути враховано судом лише як обставина, що негативно характеризує особу винного (п. 3 ч. 1 ст. 65 КК України); 7) суб'єктом умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості може бути не лише особа, яка засуджена вироком суду на підставі відповідної укладеної угоди, який набрав законної сили, але одночасно ще й особа, яка була засуджена вироком суду, що набрав чинності, за умисні злочини, передбачені Особливою частиною КК України, у загальному порядку; оскільки наявність одночасно ознак загального рецидиву злочину та рецидиву особливого порядку кримінального провадження на підставі угод підвищує суспільну небезпечність суб'єкта цього злочину, пропонується вказану обставину врахувати як кваліфікуючу ознаку цього злочину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Байбарин А.А. Уголовно-правовая дифференциация возраста : монограф. / А.А. Байбарин. – М. : Высшая школа, 2009. – 252 с.
2. Вирок Світловодського міськрайонного суду Кіровоградської області від 04.03.2014 року по справі № 401/681/14-к. – [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень : [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/37443633>.

3. Вирок Хорольського районного суду Полтавської області від 05.09.2014 року по справі № 548/1465/14-к. – [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень : [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40393318>.
4. Витязь М.І. Кримінально-правова характеристика умисного невиконання угоди про визнання винуватості (ст. 389-1 КК України) / М.І. Витязь // Вісник національної академії прокуратури України. – 2014. – № 2 (35). – С. 36–42.
5. Городовенко В.В. Правові наслідки тлумачення терміна «засуджений» для правильності призначення покарань на підставі ч. 4 ст. 70 або ч. 1 ст. 71 Кримінального кодексу України / В.В. Городовенко, В.М. Білоконєв // Часопис цивільного та кримінального судочинства. – 2014. – № 5. – С. 75–88.
6. Гусаров М.С. Колективний суб'єкт і правовідносини у кримінальному праві України (проблеми теорії) / М.С. Гусаров // Вісник кримінологічної асоціації України. – 2015. – № 2 (10). – С. 7–15.
7. Зінченко І.О. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання : моногр. / І.О. Зінченко, В.І. Тютюгін. – Х. : Фінн, 2008. – 336 с.
8. Кримінальне право України : Загальна частина : підруч. / В.І. Борисов, В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін [та ін.] ; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна ; 5-те вид., перероб. і допов. – Х. : Право, 2015. – 528 с.
9. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / За ред. А.С. Беніцького, В.С. Гуславського, О.О. Дудорова, Б.Г. Розовського. – К. : Істина, 2011. – 1112 с.
10. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – [5-те вид.]. – Х. : Право, 2013. – Т. 2 : Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін [та ін.]. – 2013. – 1040 с.
11. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – [5-те вид.]. – Х. : Право, 2013. – Т. 1 : Загальна частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін [та ін.]. – 2013. – 376 с.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. – [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print1389885939112128>. – Заголовок з екрану.
13. Кримінальний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / За заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шуміла. – К. : Юстініан, 2012. – 1224 с.
14. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар у 2 т. – Т. 1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація. – Х.: Право, 2012. – 768 с.
15. Куц В.М. Теоретико-прикладні аспекти проблеми суб'єкта злочину / В.М. Куц // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – Вип. 1. – Х., 1996. – С. 17–23.
16. Орловська Н.А. Про модель кримінально-правового впливу на юридичну особу в Україні / Н.А. Орловська // Юридичний вісник. – 2014. – № 2. – С. 125–130.
17. Пинаев А.А. Уголовное право Украины. Общая часть: курс лекций / А.А. Пинаев. – Х. : «Харьков юридический», 2005. – 664 с.
18. Про практику призначення судами кримінального покарання : постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 р. № 7 (Із змінами, внесеними згідно з постановами Пленуму Верховного Суду України № 18 від 10 грудня 2004 р., № 8 від 12 червня 2009 р. та № 11 від 6 листопада 2009 р.). – [Електронний ресурс] // Верховний Суд України : [офіц. веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/%28documents%29/E9808A998BCF8E0BC2257B33005D3982>. – Заголовок з екрану.